

Poučení dárce krve

**Transfuzní oddělení
Fakultní nemocnice Královské Vinohrady**

I. Ohrožení příjemce krevní transfuze

Léčba krví a krevními složkami přináší příjemci transfuze kromě pozitivního léčebného účinku také riziko přenosu infekční choroby od dárce krve. Krví přenosných infekcí je celá řada, z praktického hlediska jsou však nejvýznamnější infekční žloutenka typu B, infekční žloutenka typu C a AIDS.

Riziko přenosu infekce se snažíme snížit: a) výběrem dárce
b) vyšetřením odebrané krve

a) Výběr dárce krve

Riziko výskytu nemoci přenosné krví trvale nebo dočasně zvyšuje například:

- rizikové sexuální chování^{1, 2}

- pohlavní styk s osobou infikovanou HIV nebo nemocnou AIDS
 - střídání náhodných sexuálních partnerů, skupinový sex
 - pohlavní styk mezi muži (platí i pro sexuální partnerku tohoto muže)
 - pohlavní styk provozovaný pro peníze nebo drogy (prostituce)
 - pohlavní styk s osobou provozující prostituci
 - pohlavní styk s osobou, která užívá injekční drogy
- úzký kontakt s nemocným s infekční žloutenkou (společná domácnost, sexuální kontakt)¹
-úzký kontakt s osobou infikovanou HIV nebo s nemocným s AIDS (rodina, sexuální partner)
-úzký kontakt s nemocným s krvácivou chorobou (rodina, sexuální partner)
-výskyt Creutzfeld-Jakobovy nemoci a jejích variant (v CJD=BSE,TSE) v pokrevním příbuzenstvu či rodině
-pobyt ve Velké Británii a Francii (nad 6 měsíců) v letech 1980 – 1996 (teoretické riziko variantní Creutzfeld –Jakobovy nemoci), podání transfuze ve Velké Británii po roce 1980
-tetování, propichování uší, body piercing, akupunktura apod. mimo zdravotnické zařízení v posledním roce
-endoskopické vyšetření (např.žaludku, střev, močových a dýchacích cest) s provedenou biopsií v posledním roce
-opakovaná léčba krevními deriváty, podání transfuze v posledním roce (i v zahraničí)
-pasivní imunizace proti žloutence typu B (např. u zdravotnického personálu pro úraz v posledním roce)
-hormonální léčba pro růstové a vývojové poruchy (např. lidským růstovým hormonem)
-neurochirurgický výkon s použitím štěpu tvrdé mozkové pleny, transplantace rohovky, ušního bubínku, transplantace s použitím štěpu zvířecího původu
-pobyt v nápravném zařízení (vězení) v posledním roce
-léčba nebo sledování pro pohlavní chorobu
-toxikomanie a alkoholismus
-užívání injekčních drog (i v minulosti), užívání steroidů nebo hormonů nepředepsaných lékařem (i v minulosti)
-potřísnění sliznice nebo poranění kůže infekčním materiálem
-operace

**Pokud patříte do některé z uvedených skupin, krev, prosím, nedávejte !
Máte právo klást otázky týkající se odběru a právo kdykoliv od odběru ustoupit.
V případě pochybností se poradte s lékařem transfuzního oddělení nebo přistupte k samovyloučení.**

Samovyloučení:

Pokud dodatečně získáte nejistotu či pochybnosti o bezpečnosti Vám odebrané krve či krevní složky, prosíme, sdělte tuto skutečnost písemně nebo telefonicky pracovníkům transfuzního oddělení, ve kterém byl odběr proveden.

Pokud si do 24 hodin uvědomíte závažný důvod, pro který by **neměla** být Vaše krev použita, zavolejte prosím, na telefon č. 267163062, nebo 267162645 v době od 7.00 hod do 13.00 hod. v pracovní dny.

Další rizika

Příjemce transfuze může být ohrožen i některými léky, které dárce krve užívá nebo užíval. Dlouhodobě jsou z dárcovství vyřazeni lidé, kteří užívají některé léky (tablety, injekce) na léčbu akné, lupénky, vypadávání vlasů, zbytnění prostaty. Týká se to léků – isotretinoin (např. Accutane, Roaccutane), etretinat (např. Tegison, Tigason), acitretin (např. Neotigason), finasterid (např. Finex, Propecia, Proscar, Penester, dutasterid Avodart).

Délka vyřazení dárce závisí na léku a na způsobu podávání.

Riziko přenosu infekce zvyšuje pobyt v některých zemích. Za rizikový se považuje pobyt v tropických zemích s výskytem malárie, Chagasovy choroby, horečky Q, pobyt v zemích se zvýšeným výskytem infekčních nemocí (např. infekční žloutenky aj.), pobyt (nad 6 měsíců) ve Velké Británii nebo Francii v letech 1980-1996 (teoretické riziko variantní Creutzfeldt-Jakobovy choroby)

Rizika pro příjemce snižuje

1) Bezpríspevkové dárcovství

riziko přenosu infekční nemoci na příjemce je nižší, pokud není dárce motivován přímým finančním prospěchem

Proto dáváme přednost bezpríspevkovému dárcovství .

2) Pravidelné dárcovství

riziko přenosu infekční nemoci na příjemce je nižší, pokud je dárce vyšetřen opakovaně

Proto se obracíme na dárce s výzvou, aby krev nebo její složky darovali pravidelně.

b) Vyšetření odebrané krve

Kromě vyplnění dotazníku, laboratorní kontroly a vyšetření lékařem (pohovor), vyšetřujeme každou odebranou krev (plasmu, krevní destičky) na přítomnost známek infekce:

-HBV (žloutenka B)

-HCV (žloutenka C)

-HIV (původce AIDS)

-syfilis (lues, příjice)

V případě nevyhovujících výsledků laboratorních vyšetření budete informován.

I přes uvedený způsob vyšetření nejsme schopni zaručit příjemci krve (tj. nemocnému) naprostou bezpečnost (např. proto, že test může být založen na průkazu protilátek a dárci může „trvat“ 6-8 týdnů, než protilátku po „nakažení“ vytvoří).

Spolupráce s dárcem a naprostá důvěra má tedy zásadní význam. Údaje o zdravotním stavu dárce udržujeme v jeho dokumentaci a při zachování zásad lékařského tajemství poskytujeme část z nich do Národního registru transfuzní služby.

Vám odebraná krev a její složky budou použity pouze v případě, že budou vyhovovat požadavkům na jejich bezpečnost a jakost.

II. Riziko pro dárce krve

Odběr krve či krevních složek ne zcela zdravému dárci.

Odběrem krve by mohl být ve vzácných případech poškozen dárcem, který sám trpí nedostatkem odebírané složky, proto před odběrem vyšetřujeme krevní obraz. Další vyšetření slouží k všeobecnému posouzení zdravotního stavu dárce. Při plánovaném odběru plazmy na přístroji („plazmaferéza“) nebo krevních destiček pomocí separátorů krevních složek, laboratorní i klinické vyšetření rozšiřujeme. Za dočasné nebo trvalé vyřazení z dárcovství odpovídá lékař transfuzního zařízení. O důvodech dočasného nebo trvalého vyřazení z dárcovství je dárcem informován.

Nežádoucí reakce na odběr.

Jako nežádoucí reakce na odběr (komplikace) se může objevit:

-krevní výron, modřina (špatný vpich, krvácení do podkoží po vpichu). Riziko této komplikace lze snížit řádným stlačením místa vpichu po odběru (alespoň 10 minut)

-celková reakce, mdloby, které jsou způsobeny ne dost rychlým přizpůsobením krevního oběhu změnám při odběru nebo nepřiměřenou psychickou reakcí.

Ke mdlobě dochází nejčastěji u dárců hladovějících, „ uhoněných“ a při příliš rychlém opuštění odběrového křesla.

-u přístrojových odběrů (kde je krev mimotělně míšena s protisrážlivým roztokem), může dojít vlivem kolísání hladiny vápníku k drobným svalovým záškubům (obvykle trnutí jazyka, mravenčení rtů apod.), pokud by nebyl vápník podán (dáváme vypít rozpuštěnou šumivou tabletu) nebo rychlost odběru upravena, mohlo by dojít i k větším křečím. Důležité je, aby dárcem byl řádně poučen a hlásil již první příznaky (zcela výjimečně by mohlo dojít k podobným komplikacím i z jiných příčin, zásady jejich prevence i průběh jsou obdobné).

Všechny materiál používaný k vlastnímu odběru krve i k odběru krve k laboratornímu vyšetření je zásadně na jedno použití.

Žádné riziko přenosu jakékoliv krví přenosné infekce na dárce nehrozí!

III. Práva dárce:

Dárce má právo na informace:

* ☺ o tom, že má právo klást otázky týkající se odběru a dárcovství a právo kdykoliv od odběru ustoupit. Pokud některé formulace uvedené v dotazníku Vám nejsou jasné, poraďte se s vyšetřujícím lékařem. Máte právo na soukromí při pohovoru s lékařem a během klinického vyšetření

* ☺ o významu dobrovolného a bezpříspěvkového dárcovství

* ☺ na podrobné vysvětlení metody a typu odběru krve a/nebo jejich složek včetně možných rizik spojených s odběrem

* ☺ o důvodech, které darování brání pro možné ohrožení zdravotního stavu dárce nebo příjemce transfuzního přípravku

* ☺ vědět jaké jsou možnosti dalšího zpracování a využití krve a krevních složek

* ☺ dárce má právo na informace o svém zdravotním stavu a výsledku povinných laboratorních vyšetření

* ☺ o tom, že každý vpich do žíly provádí zaškolený personál pomocí jednorázového materiálu a po provedení dezinfekce kůže, vše podle předpisů kontrolovaných hygienickou službou

* ☺ o způsobech vyšetření odebrané krve a jejích složek a o tom, že odebraná krev a její složky budou použity pouze v případě, že budou vyhovovat požadavkům na jejich bezpečnost a jakost. Každý odběr je vyšetřen testy na HIV, žloutenku typu B a C, syfilis a screening protilátek proti erytrocytům

* ☺ o tom, že v případě nálezů nevyhovujících výsledků budete informován

* ☺ o tom, že získané údaje o Vašem zdravotním stavu budou archivovány a chráněny před zneužitím neoprávněnými osobami podle platných předpisů

Transfuzní oddělení má konečnou odpovědnost za jakost a bezpečnost odebírané krve a krevních složek, proto má právo definitivně rozhodnout o přijetí či vyřazení dárce. Darování krve se nepovažuje za „lidské právo“.

Vedle pokladny je schránka na Vaše připomínky, návrhy apod. Můžete také využít naši e-mailovou adresu darci@fnkv.cz.

Transfuzní oddělení FNKV